

flikten baseret på en rejse til Baluchistan og Peshawar i Pakistan samt Kabul i Afghanistan. Fremstillingsformen er en kombination af interviews med personer på begge sider af konflikts hovedlinje, historisk-faktuelle oplysninger og en række personlige refleksioner og vurderinger fra forfatterens side.

På denne måde lykkes det bogen at komme godt rundt om mange af de væsentlige problemer, som konflikten indeholder: splittelsen i modstandsbevægelsen, Kabul-styrets holdninger og politik, Sovjetunionens motiver for invasionen m.m., og der bliver bestemt ikke givet enkle svar på de rejste spørgsmål. Styrken i fremstillingen er netop den bestandige konfrontation imellem de forskellige synspunkter, hvor også forfatterens egne overvejelser og (socialistiske) grundholdning kommer klart frem, samtidig med at læseren bestandig tvinges til selv at tage stilling. Derved opfyldes bogens hovedformål, nemlig at gøre det klart for læseren, at det er *nødvendigt* at tage stilling i konflikten

Alt i alt tegnes der et ganske broget billede af den ulykkelige konflikt, hvor det eneste, der for alvor savnes, er en diskussion af de mulige løsninger. Undladelsen er dog sikkert bevidst, fordi denne diskussion fordrer en dyberegående analyse af det storpolitiske spil omkring konflikten, hvor også interesserne hos USA, Pakistan, Saudi-Arabien med flere må med i billedet.

En svaghed ved bogen er dog forsøget på at fastholde billedet af Sovjetunionen som en elefant, der omhyggeligt, men usvigelig sikkert, bevæger sig frem, knusende alt under sin fod (jfr. titlen). Billedet bruges som begrundelse for at medtage et afsnit om konflikten i Baluchistan-provinsen i Pakistan, men det sandsynliggøres på ingen måde, at "elefanten" har tanker om at bevæge sig den vej. Området er jo allerede "besat", hvilket klart fremgår af skildringen, og "elefanten" synes i øvrigt mest interesseret i at trække foden til sig igen.

Som debatbog er bogen det bedste, jeg hidtil er stødt på. vil man vide mere, findes der en nyttig litteraturvejledning bagest i bogen. Til det flertal, som ikke orker dette, kan bogen anbefales varmt. Da den ydermere er godt oversat, veludstyret og ikke uoverkommeligt dyr, er der kun tilbage at sige: læs den!

Jørgen Dige Pedersen
Institut for Statskundskab
Aarhus Universitet

Thomas Mathiesen, *Seersamfundet - om medier og kontrol i det moderne samfund*, Holte: Forlaget SOCPOL, 1986, 136 s., 106,00 kr.

Thomas Mathiesen er sociolog og professor i rettssociologi ved Det juridiske Fakultet i Oslo. Han er kendt for sine analyser af samfundets skjulte magtudøvelse. I flere bøger har han beskæftiget sig med den usynlige politiske disciplinering og kontrol, der finder sted under senkapitalismen. Mathiesens skrifter er præget af en engageret kritik af undertrykkelsen og et ønske om at skabe en modmagt over for disciplineringen.

flikten baseret på en rejse til Baluchistan og Peshawar i Pakistan samt Kabul i Afghanistan. Fremstillingsformen er en kombination af interviews med personer på begge sider af konflikts hovedlinje, historisk-faktuelle oplysninger og en række personlige refleksioner og vurderinger fra forfatterens side.

På denne måde lykkes det bogen at komme godt rundt om mange af de væsentlige problemer, som konflikten indeholder: splittelsen i modstandsbevægelsen, Kabul-styrets holdninger og politik, Sovjetunionens motiver for invasionen m.m., og der bliver bestemt ikke givet enkle svar på de rejste spørgsmål. Styrken i fremstillingen er netop den bestandige konfrontation imellem de forskellige synspunkter, hvor også forfatterens egne overvejelser og (socialistiske) grundholdning kommer klart frem, samtidig med at læseren bestandig tvinges til selv at tage stilling. Derved opfyldes bogens hovedformål, nemlig at gøre det klart for læseren, at det er *nødvendigt* at tage stilling i konflikten

Alt i alt tegnes der et ganske broget billede af den ulykkelige konflikt, hvor det eneste, der for alvor savnes, er en diskussion af de mulige løsninger. Undladelsen er dog sikkert bevidst, fordi denne diskussion fordrer en dyberegående analyse af det storpolitiske spil omkring konflikten, hvor også interesserne hos USA, Pakistan, Saudi-Arabien med flere må med i billedet.

En svaghed ved bogen er dog forsøget på at fastholde billedet af Sovjetunionen som en elefant, der omhyggeligt, men usvigelig sikkert, bevæger sig frem, knusende alt under sin fod (jfr. titlen). Billedet bruges som begrundelse for at medtage et afsnit om konflikten i Baluchistan-provinsen i Pakistan, men det sandsynliggøres på ingen måde, at "elefanten" har tanker om at bevæge sig den vej. Området er jo allerede "besat", hvilket klart fremgår af skildringen, og "elefanten" synes i øvrigt mest interesseret i at trække foden til sig igen.

Som debatbog er bogen det bedste, jeg hidtil er stødt på. vil man vide mere, findes der en nyttig litteraturvejledning bagest i bogen. Til det flertal, som ikke orker dette, kan bogen anbefales varmt. Da den ydermere er godt oversat, veludstyret og ikke uoverkommeligt dyr, er der kun tilbage at sige: læs den!

Jørgen Dige Pedersen
Institut for Statskundskab
Aarhus Universitet

Thomas Mathiesen, *Seersamfundet – om medier og kontrol i det moderne samfund*, Holte: Forlaget SOCPOL, 1986, 136 s., 106,00 kr.

Thomas Mathiesen er sociolog og professor i rettssociologi ved Det juridiske Fakultet i Oslo. Han er kendt for sine analyser af samfundets skjulte magtudøvelse. I flere bøger har han beskæftiget sig med den usynlige politiske disciplinering og kontrol, der finder sted under senkapitalismen. Mathiesens skrifter er præget af en engageret kritik af undertrykkelsen og et ønske om at skabe en modmagt over for disciplineringen.

Hans nyeste bog, *Seersamfundet*, fortsætter denne linje. Projektet er denne gang temmelig ambitiøst: han vil kæde statssociologi sammen med mediesociologi og kriminologi i en analyse af samfundets undertrykkelsesmekanismer. Hovedformålet er at vise, at mediepolitikken og overvågningen i samfundet hænger sammen. Og at udviklingen inden for de to områder peger i samme retning – øger mediernes og kontrolsystemernes magt over menneskenes bevidsthed.

Sammenkædningen af de to områder sker gennem øjet: de få ser de mange (overvågning), samtidig med at de mange ser de få (i massemediernes). De to systemer påvirker sammen vores bevidsthed i samfundsbevarende retning gennem skabelse af angst og passivitet. I nogle tilfælde smelter systemerne sammen, nemlig ved at de begge bygger på moderne teknologi som EDB-styring og brug af TV.

Mathiesen giver i bogen sit bidrag til den aktuelle debat om den nyeste informationstekniske udvikling. Han er meget skeptisk over for demokratiseringsmulighederne i de nye medier og mener ikke, at indførelse af kabel-TV, nærradioer, satellitter osv. vil kunne ændre på mediernes envejsorientering. Tværtimod forstærkes de eksisterende ressourceskævheder og den erhvervsmæssige koncentration inden for medieverdenen, og kontrollen bliver mere intens.

Forfatterens bud på modaktion er at skabe en anden offentlighed som modvægt til medieoffentligheden. Den skal tage udgangspunkt i nærmiljøet, involvere deltagere direkte, bringe de undertrykte grupper ind og skabe en koncentreret bevidsthed i modsætning til medieoffentlighedens fragmenterede, flimrende bevidsthed.

Disse handlingsanvisninger kan forekomme temmelig banale. Argumentationen i bogen bygger blandt andet på historiske analyser og eksempler. Ikke desto mindre er den nogen steder lidt tynd. Især i diskussionen af overvågningssystemet mangler underbyggelse. Til gengæld er Mathiesens analyse af medieområdet grundig og overbevisende. Koblingen mellem de to områder gør bogen til spændende og tankevækkende læsning. Den er et vigtigt bidrag til debatten om informationssamfundet. Søren Vinterbergs forord knytter fint an til den aktuelle danske udvikling på medieområdet.

Anne Tortzen
stud.scient.pol.
Aarhus Universitet

Terje Osmundsen, *Europas fremtid – vår nye utfordring*, Oslo: Universitetsforlaget, 1986, 150 s., 120,00 Nkr.

Osmundsen er bekymret for Europa og Norges fremtid i Europa. Derfor denne debatbog, der netop ikke er skrevet for at sætte endnu en EF-debat igang. Perspektivet er bredere, og dermed er bogen ligeså relevant i Danmark som i Norge.

Forfatteren har afgjort forudsætningerne i orden, blandt andet har han tidligere fungeret som rådgiver for Kåre Willoch.